

**MODELE INTERNAȚIONALE PRIVITOR LA EVALUAREA
REZULTATELOR ȘCOLARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR**
ANDREI Paula - Carmen, doctorandă, Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Prezentul articol supune atenției câteva aspecte privind modelele internaționale de evaluare, evoluția și oportunitățile testării naționale din perspectiva evaluării competențelor școlare. Cuprinde informații privind desfășurarea testării naționale, disciplinele testate și perspective ce țin de evaluarea competențelor transdisciplinare.*

Abstract. *This article grabs readers' attention with some aspects referring to the International evaluation models, but also to the evolution and to the opportunities of national testing when evaluating school competences. It includes information about national testing, about the school subjects required for the national testing but it also presents the perspectives when evaluating transdisciplinary competences.*

Cuvinte-cheie: *evaluare, testare națională, competențe transdisciplinare.*

Keywords: *evaluation, national testing, transdisciplinary competences.*

În ultimii ani, în contextul Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din Decembrie 2018, privitor la cele opt competențe cheie pentru învățământ, accentul în curriculumul național s-a schimbat, făcând trecerea de la *acumularea de cunoștințe* la abordarea bazată pe *competențe*. Fiecărui elev trebuie să i se asigure oportunități de formare și dezvoltare a competențelor în spiritul valorilor naționale și internaționale pentru a se dezvolta ulterior. Evaluarea rezultatelor școlare în ciclul primar trebuie să aibă în vedere conceptul de **competență**, ce presupune finalitatea procesului educațional și obiectul evaluării școlare. Competența este **evaluabilă** și solicită integrarea cunoștințelor, vizând, astfel, conduita personalității în integralitatea sa. În situația în care finalitățile educaționale sunt definite în termeni de competențe, obiectul evaluării școlare este formulat în concordanță cu ele. Competența se transformă în această ipostază în finalitate a procesului educațional și în obiect al evaluării școlare.

Majoritatea țărilor din Uniunea Europeană utilizează teste naționale la finalul treptei primare din învățământ. Analiza modelelor europene de evaluare a competențelor școlare poate determina identificarea modelului optim de evaluare a competențelor școlare ale elevilor în ciclul primar.

Grație unui studiu, realizat de compania din Marea Britanie, Pearson, ce activează în sferă educațională, sistemul educațional asiatic a ocupat în 2014 primele locuri: Coreea de Sud primul loc, Japonia - locul al II-lea, Singapore - locul al III-lea, Hong Kong - locul al IV-lea, Finlanda - locul al V-lea, urmată îndeaproape de Regatul Unit al Marii Britanii (locul al VI-lea), de Olanda (locul al VIII-lea), Irlanda (locul al IX-lea), Polonia (locul al X-lea), dar și de Elveția (locul al XX-lea) care închide topul primelor 20 de țări fruntașe la educație. Acest clasament a vizat rata absolvirii, dar și rezultatele elevilor la o serie de teste universale în matematică, științe, competențe lingvistice.

Succesul acestora se datorează, în mare parte respectului acordat din partea societății, iar actanții implicați își asumă răspunderea pentru o bună educație.

O altă viziune utilă asupra evaluării școlare este oferită de cercetarea propusă de Comisia Europeană prin intermediul rețelei Eurydice, care oferă o imagine amplă a contextului și organizării testelor naționale în 30 de state europene, precum și utilizarea rezultatelor acestor teste. Confruntând rezultatele studiului, observăm că testările naționale reprezintă un fenomen nou pe plan european, în jurul cărora s-a cristalizat o mișcare dinamică și viguroasă. În majoritatea țărilor europene, desfășurarea la intervale regulate a testării naționale a fost stabilită relativ recent și s-a dezvoltat rapid în decada curentă. În anul școlar 2008/09, numai comunitatea germană din Belgia, Cehia, Grecia, Țara Galilor și Liechtenstein nu administrau teste naționale în educația obligatorie. Alte țări nu finalizaseră încă implementarea completă a sistemelor lor naționale de testare.

O soluție ar fi o unică testare națională, prin intermediul unui test de competențe, ce ar include itemi integrativi cu sarcini din toate disciplinele studiate. Avantajul acestei metodologii constă în minimalizarea stresurilor și axarea pe evaluarea nivelului de formare a competențelor elevilor, nu doar a cunoștințelor [1].

Majoritatea țărilor europene organizează teste naționale care au mare importanță pentru elevi, deoarece rezultatele conduc la deciziile referitoare la carierele lor școlare ulterioare. În cele mai multe dintre aceste cazuri, rezultatele la testele naționale sunt luate în considerare împreună cu acelea ale altor evaluări, mai ales, cu evaluarea continuă a profesorului și cu examinările interne. Această abordare permite profesorilor să aibă un cuvânt de spus în ceea ce privește deciziile care îi afectează pe elevii lor. De asemenea, combină punctele forte ale mai multor instrumente de evaluare și anulează îngrijorarea că testele naționale tind să reprezinte o imagine parțială a cunoștințelor elevului la un moment dat și aceasta doar în anumite domenii [11, p. 63].

Rezultatele testelor naționale sunt utilizate în mai multe scopuri printre care monitorizarea standardelor, furnizarea feedback-ului către elevi și părinți și îndrumarea activității profesorilor. În toate țările, de asemenea, testele joacă un rol important în dezvoltarea politicilor în educație, iar rezultatele lor sunt analizate când se formulează măsurile de a reduce diferențele între nivelurile de cunoștințe, de a dezvolta curriculum-ul sau de a îmbunătăți formarea profesională continuă a profesorilor. Multe țări europene oferă școlilor rezultatele lor centralizate la test pentru a fi comparate cu media națională. În general, școlile sunt lăsate să decidă cum vor utiliza aceste rezultate pentru a-și îmbunătăți activitatea. Cu toate acestea, în unele țări, există cerințe sau recomandări prin care rezultatele la test ar trebui să fie luate în considerare în evaluarea externă și/sau internă a școlilor. În comparație cu unele țări din afara Europei, cum ar fi Statele Unite și Canada, rezultatele la test în Europa sunt doar rareori utilizate ca un instrument de responsabilizare care implică sancțiuni și recompense și pot afecta alocarea de resurse. Mai mult, cele mai multe țări europene nu publică rezultatele centralizate la test ale fiecărei școli. În unele țări documentele oficiale interzic în mod expres utilizarea rezultatelor pentru a face clasamente comparative ale școlilor, deoarece este puțin

probabil ca acestea să îmbunătățească pregătirea educațională.

Se observă o creștere semnificativă a numărului de țări (de la 4 în 2008 la 11 în 2012) care organizează testări naționale în domeniul *competențelor sociale și civice*. De remarcat este, în acest sens, modelul **Bulgariei**. Potrivit raportului EURIDICE 2009, materiile testate în învățământul primar sunt limba și literatura bulgară, matematica, omul și natura, omul și societatea. Simultan, din 2009 în Bulgaria, la sfârșitul fiecărui an de învățământ primar, pentru dezvoltarea competențelor civice ale elevilor, profesorul clasei le oferă elevilor un profil personal care prezintă o evaluare a participării lor la activități din afara școlii (de exemplu, proiecte, conferințe, concursuri, olimpiade etc.). La finalizarea învățământului primar, un profil personal mai cuprinzător este o parte integrantă a certificatelor de absolvire a școlii.

În **Franța**, la testarea națională, disciplinele sunt rotite după un ciclu de cinci ani de pilotare de la sfârșitul învățământului primar. Aceste cicluri includ toate disciplinele studiate, cu mai puțin artele și educația fizică [9].

De menționat, anumite țări limitează testarea națională la două sau trei discipline, deși câteva au anunțat că au în plan să-și extindă câmpul de discipline prin adăugarea unora suplimentare, iar alte țări testează un spectru mult mai larg al curriculumului. În timp ce unele țări fac aceasta anual, altele rotesc disciplinele sau utilizează o combinație de discipline testate în mod obligatoriu și opțional.

În **Japonia**, sistemul de învățământ preuniversitar are în vedere o perioadă de 12 ani, dintre care doar 9 obligatorii. El prevede 6 ani de școală primară, 3 ani de gimnaziu și încă 3 de liceu. Anul școlar începe în aprilie și se termină în martie, bineînțeles în această perioadă fiind incluse și vacanțele, mai scurte comparativ cu sistemul educațional european sau american. De exemplu, vacanța de vară se desfășoară în Japonia în intervalul 20 iulie - 25 august, deci cu 2 luni mai puțin decât în Occident. Materiile studiate sunt: japoneza, matematica, muzica, educația fizică, științele, engleza, dar de asemenea și caligrafia (redarea semnelor japoneze prin pensulă și cerneală), haiku (poezie japoneză) și abilitățile gospodărești, de tipul gătitului sau cusutului. De asemenea, dat fiind că în școlile japoneze nu există angajați care să se ocupe de păstrarea curățeniei, elevii sunt învățați încă din primii ani să curețe singuri școala, fiind organizați pe grupe pentru a spăla holurile, clasele, curtea etc. Curățenia este păstrată nu doar de disciplina elevilor și a profesorilor, ci și de faptul că elevii și personalul didactic încălță pantofi speciali la intrarea în școală, pe care îi dau jos atunci când ies în curtea școlii. În ceea ce privește examenele, pentru ca un elev să fie acceptat de către o unitate de învățământ secundar de nivel mediu (la vârsta de 12 ani) și de către un liceu (la vârsta de 15 ani), este necesar ca acesta să susțină un examen de admitere. În Japonia, un astfel de examen este atât de riguros și dificil, încât perioada de pregătire și de susținere a acestuia a fost denumită *shiken jigoku* („iadul examenelor”). Pentru a intra la liceu, de exemplu, elevii se pregătesc uneori și cu doi ani înainte de admitere, studiind la școală, acasă și în *juku*, școli specializate în pregătirea elevilor pentru examinare. Examenele pentru admiterea la facultate sunt, de asemenea, dificile, întrucât doar 56% din candidați reușesc să își câștige un loc la facultate din prima încercare.

Deloc de neglijat este exemplul **Danemarcei**, țară care testează un număr foarte mare de materii și elevii utilizează instrumente standardizate mai des decât celelalte state. Astfel, din cel de-al doilea an școlar și până la finele învățământului obligatoriu în Danemarca, elevii trebuie să susțină între 10 și 36 de teste. Testarea la fiecare din aceste discipline este obligatorie în anumiți ani școlari specifici. Danemarca se află printre țările care recurge la metode inovatoare în evaluarea școlară, ce se adaptează mai bine pe calculator. La testele naționale, elevii utilizează calculatoarele pentru a răspunde la întrebările accesate prin website, în timp ce rezultatele și rapoartele către profesori și părinți sunt generate automat. Ei practică un **test informatic adaptativ** (CAT), ceea ce înseamnă că testul se adaptează în funcție de nivelul individual al fiecărui elev, aspect foarte important după părerea noastră. De aceea, fiecare elev, la fiecare nivel este chemat să susțină un test personalizat. Ca urmare a unui răspuns corect, elevilor li se pun întrebări mai dificile și vice-versa. Deducem că testele sunt mai eficiente atunci când dificultatea itemului corespunde cu capacitatea elevului. Credem că cerințele tehnologice ale acestui mod de testare sunt considerabile, atât în privința capacității și stabilității sistemului, cât și în ceea ce privește apelarea unei bănci foarte largi de itemi cu exact acea combinație de itemi potriviți și de înaltă calitate. Astfel, la fiecare nivel elevul este chemat să susțină un test personalizat. În viziunea noastră, această practică poate deveni o perspectivă promițătoare pentru sistemul de evaluare a competențelor școlare în țara noastră [11].

De asemenea, în **Olanda** se practică un *test digital final*. Față de versiunea testului pe suport hârtie, există *testul de nivel*, *testul de nivel plus* și *testul digital final*, care poate fi util celor absenți. Primele două tipuri sunt destinate copiilor cu dificultăți de învățare. Totodată, testul CITO de la sfârșitul învățământului primar, informează părinții despre cel mai potrivit tip de învățământ secundar pentru copiii lor.

Sistemul de învățământ **finlandez** atrage atenția deoarece se centrează pe evaluarea achizițiilor la subiecte trans-curriculare asimilate în învățământul de bază, care includ dezvoltarea personală, identitatea culturală și internaționalismul, competențele media și de comunicare, cetățenia activă și spiritul antreprenorial, responsabilitatea pentru mediu, bunăstarea și dezvoltarea durabilă, siguranța rutieră, tehnologie și individualitate. Finlanda a renunțat la divizarea cunoașterii pe discipline de învățământ, pe criterii stricte de vârstă și trece la o altfel de educație, bazată pe inter- și trans-disciplinaritate. Renunță la predarea materiilor, așa cum sunt cunoscute în sistemul de educație standard. Materiile vor face loc așa-numitei predări a „fenomenelor” sau a „temelor” [10]. Studiile comparative internaționale, confruntarea cu experiența altor țări, deschid noi oportunități pentru elaborarea politicii de evaluare a competențelor școlare și implementarea unor modalități autentice de evaluare. Aceasta permite cunoașterea și implementarea tehnologiilor de testare orientate spre necesitățile copiilor și aderarea la un sistem internațional de evaluare. În viziunea noastră, modelele educaționale europene oferă soluții noi nu atât în vederea adoptării lor absolute, cât a identificării unor elemente, care să se potrivească cu grupul de copii și cu fiecare copil în parte. Evidențierea aspectelor ce țin de evaluarea rezultatelor școlare din perspectiva altor state, cu o experiență frumoasă în domeniul educațional, înseamnă căutarea unor căi pentru adevărurile diferențiate, unice și independente, care sunt copiii.

Concluzia acestei analize comparative este că între sistemele de învățământ analizate există o serie de asemănări cu sistemul de învățământ din România cum ar fi: obligativitatea învățământului până la vârsta de 16 ani, creșterea duratei de școlarizare, existența unui an pregătitor pentru copiii cu vârsta școlară mică (6 ani), posibilitatea de a continua pregătirea profesională în învățământ de tip vocațional după finalizarea educației obligatorii și preocuparea pentru creșterea calității actului educațional. Mai mult decât atât, dinamica educației într-o societate bazată pe cunoaștere, determină o permanentă nevoie de *up-gradare* a cunoștințelor și competențelor profesorului. Alături de formarea inițială a personalului didactic, formarea continuă constituie elementul cheie al profesionalismului, eficienței și performanței educaționale, deoarece studiile europene demonstrează faptul că reușita elevului este direct corelată cu expertiza resursei umane care a livrat educația.

Țările cu o educație aleasă și cu rezultate deosebite la testările naționale alocă fonduri suficiente din PIB educației, de asemenea, testele sunt foarte dificile, elevii pregătindu-se chiar și doi ani pentru a reuși la o universitate de prestigiu; apoi respectul pentru o educație cinstită, corectă, aprecierea pentru profesorii care sunt foarte bine pregătiți, având mastere, doctorate în domeniu, acestea toate înglobează o educație sănătoasă, cu rezultate pe măsură.

Bibliografie:

1. Achiri, I. Evaluarea competențelor școlare în Republica Moldova: aspecte strategice, În: Didactica Pro..., 2012, nr. 5-6(75-76), p.11-14.
2. Ausbel, D., Robinson F. Învățarea în școală. București, EDP, 1981.
3. Bontaș, I. Pedagogie. București: Editura All, 1998.
4. Botgros, I. Eficiența în procesului educațional: siguranță în calitatea produselor. În: Didactica Pro..., 2015, nr. 3(91), p. 16-21.
5. Botgros, I. Eficiența procesului educațional: o comunicare cognitivă și constructivă a profesorului cu elevii. În: Didactica Pro..., 2016, nr. 2(96), p. 11-16.
6. Cerghit, I. Metode de învățământ. Iași: Editura Polirom, 2005.
7. Joița, E. (coord.) Profesorul și alternativa constructivistă a instruirii. Vol. II. Craiova: Ed. Universitară, 2007.
8. Nneacșu, I. Metode și tehnici de învățare eficientă. București: Editura Minerva, 1990.
9. Șerbu, V. Sistemul de învățământ românesc versus sisteme de învățământ europene. Analiză comparativă. București: ASE-DPPD, 2012.
10. *Testarea națională a elevilor în Europa: obiectivele, organizarea și utilizarea rezultatelor, disponibil la: http://publications.europa.eu/resource/cellar/dac32463-5f05-4782-898bdd399e66efc6.0004.01/DOC_1 (vizitat 12.12.2021).*
11. Stratan, V. *Evaluarea competențelor școlare: modele și practici europene.* In: Revista Univers pedagogic 2016, nr. 4 (52), p. 110-115.